

Instrukcja wypełnienia Rodzinnego planu ewakuacyjnego

Centrum
Informacji
Kryzysowej

O bezpieczeństwie w Polsce – po co mówić o ewakuacjach?

Według badań opinii publicznej (CBOS 48/2017) aż 89% społeczeństwa uważa Polskę za „kraj bezpieczny do życia”. Dotyczy to również bezpośredniej okolicy ankietowanych, którą aż 95% uczestników badania uznało za bezpieczną. Mimo tak wysokiego poziomu poczucia bezpieczeństwa, nie możemy zapominać, że sama Państwowa Straż Pożarna przeprowadziła średnio 4577 ewakuacji ludności rocznie (*Interwencje PSP: lata 2010-2016, danepubliczne.gov.pl*). Oczywiście mowa tutaj w większości o działaniach krótkookresowych, obejmujących kilka osób, jednak sama liczba wypadków pozwala docenić skalę problemu. Wydarzenia takie jak powódzie w 2010 r. i 2013 r., huragany w 2012 r. i 2017 r. oraz inne sytuacje kryzysowe w Polsce (np. katastrofy techniczne, uwolnienia szkodliwych substancji, terroryzm czy odnajdywane niewybuchy¹) uświadamiają, że mimo wysokiego poziomu bezpieczeństwa, konieczność ewakuacji może dotknąć każdego, często nie dając wystarczająco dużo czasu na przygotowanie. Niestety, przysłowie „mądry Polak po szkodzi” wciąż jest aktualne. W Polsce obecnie nie istnieje kultura „*bycia przygotowywanym*”, mimo dobrych przykładów płynących z zagranicy (takich jak niemiecki nakaz posiadania zapasów na dziesięć dni oraz zestawów ewakuacyjnych w każdym domostwie).

Dokumenty: **Rodzinny plan ewakuacyjny** oraz **Osobisty zestaw ewakuacyjny** mają za zadanie przygotowanie Państwa na wypadek ewakuacji spowodowanej dowolnym rodzajem zagrożenia, a także ułatwienie oraz uporządkowanie tego procesu. **Plan** umożliwi zebranie najpotrzebniejszych informacji na temat rodziny oraz sposobu postępowania w razie konieczności ewakuacji i ujmuje je w zwięzłą i uporządkowaną formę jednostronicowego dokumentu. Natomiast **Osobisty zestaw ewakuacyjny** jest krótkim formularzem ułatwiającym zebranie osobistego zestawu rzeczy, które zostaną zabrane z zagrożonego miejsca w przypadku ewakuacji. Materiały te mają również za zadanie odpowiedź na pytanie: „*czy na pewno jestem przygotowany na zagrożenie i wiem co robić kiedy nadejdzie?*”.

„Mądry Polak przed szkodą” – po co się przygotowywać?

Dla własnej wygody i komfortu. Udzielana pomoc w pierwszej kolejności obejmuje zapewnienie bezpieczeństwa, natomiast komfort osób ratowanych stawia w drugim rzędzie.

Dla najbliższych. Sam fakt bycia ewakuowanym może stanowić traumatyczne przeżycie, szczególnie dla najmłodszych. Rolą rodzica jak i opiekuna jest dołożenie wszelkich starań, by poprzez proces wspólnego planowania przygotować dzieci na takie zdarzenie. Niezbędne będzie zapewnienie im komfortu psychicznego w stresogennych warunkach sytuacji kryzysowej, chociażby przez zmniejszenie dyskomfortu fizycznego i zachowanie spokojnej postawy. Tylko jeden proces może pomóc w spełnieniu tych warunków – przygotowanie się.

Uogólniając, przyczyną ewakuacji jest pojawienie się nowych negatywnych czynników (zagrożeń), które sprawiają, że dane miejsce przestaje być bezpieczne. W sytuacji zagrożenia życia, zdrowia bądź mienia odpowiednie służby podejmują odpowiednie działania, w tym ogłaszają i przeprowadzają ewakuacje. Pamiętajmy, że pomoc otrzymywana od służb będzie różna dla różnej rangi i skali wypadków.

¹ Np. odnaleziona 24.12.2016 w Augsburgu (Niemcy) bomba lotnicza o masie 1,8 tony doprowadziła do ewakuacji ponad 54 tysięcy ludzi z obszaru o powierzchni ok. 7 km². Niewybuch tego samego typu spowodował również ewakuację 45 tysięcy ludzi w Koblenz (Niemcy) w 2011 roku. Podobnej masy ładunki regularnie znajdują się również na terenie Polski, np. 28.06.2012 w Warszawie.

Ewakuacja

Na podstawie analizy różnych przypadków ewakuacji stworzyliśmy **model 3 – 2 – 1** opisujący prawdopodobny przebieg takiego wydarzenia.

3 - Należy być przygotowanym na oczekiwanie na transport do **3 godzin**, czasem w złych warunkach pogodowych.

2 - Następnie zostaniemy przetransportowani do tymczasowego miejsca pobytu, gdzie może nie być możliwości dokonania zakupów, a warunki mogą być mocno improwizowane (pomieszczenia zbiorowe, posiłki dostarczane nieregularnie i w jednorazowych naczyniach, koce i materace do spania, utrudnienia w dostępie do pryszniców, pralni czy pomieszczeń kuchennych). W takich warunkach zapewne przyjdzie nam spędzić od kilku godzin **do 2 dni**.

1 - Dalszy okres ewakuacji będzie przebiegał w dużo lepszych warunkach i zapewne potrwa nie dłużej niż **1 tydzień**. W tym czasie możliwy będzie powrót do domów lub odpowiednie służby zdążą zorganizować i przydzielić zastępcze lokale o dużo lepszym poziomie komfortu i prywatności.

Oczywiście prezentowany wyżej scenariusz jest scenariuszem najgorszym. Opiswany w **Planie** i **Zestawie** system przygotowywania się do ewakuacji „3-2-1” stanowi jednak kompromis między poniesionymi nakładami, a bezpieczeństwem i zapewnia minimalny stopień przygotowania.

Ewakuacja doraźna i planowana

Ewakuacja może przybrać różne formy. Pierwsza to sytuacja, w której natychmiast musicie opuścić miejsce aktualnego przebywania ze względu na bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia. Do takich sytuacji zaliczamy m.in. pożar budynku czy wyciek gazu. W trakcie opuszczania zagrożonego obiektu poinformujcie pozostałe osoby znajdujące się wewnątrz. Samodzielna ocena skali zagrożenia może być bardzo zwodnicza, dlatego też w przypadku zauważenia nietypowego zjawiska (dymu, nietypowego zapachu bądź płomieni) należy rozpocząć ewakuację.

Drugi rodzaj ewakuacji to planowane i przygotowane opuszczenie danego obszaru. Występuje w przypadku realnej groźby wystąpienia zagrożenia spowodowanego np. pożarem lasu, powodzią, uszkodzeniem konstrukcji budynków, skażeniem chemicznym. Zwykle tego rodzaju ewakuacja jest ogłaszana przez odpowiednie służby. Od jej rozpoczęcia mamy od kilku minut do kilku godzin na spakowanie się i opuszczenie zagrożonej strefy.

W celu zwiększenia komfortu oraz poczucia bezpieczeństwa, na wypadek przymusowego opuszczenia domu powinniśmy mieć wcześniej przygotowany Rodzinny plan ewakuacyjny. Nawet w przypadku posiadania kilku godzin na opuszczenie budynku, działania w stresie mogą bardzo utrudnić odpowiednie przygotowanie się. W przypadku ewakuacji planowanej, miejscem ewakuacji może być hotel, ale również pomieszczenie tymczasowo przystosowane do przyjęcia osób – np. sala gimnastyczna. Zarówno podczas ewakuacji do punktu wyznaczonego przez służby, jak również do rodziny/znajomych, posiadanie rzeczy osobistych sprawia, że nasz komfort psychiczny znacznie wzrasta, dodatkowo stajemy się bardziej niezależni. Z drugiej strony dzięki planowaniu unikniemy zabierania ze sobą rzeczy zbędnych, które mogłyby tylko utrudnić nam dotarcie do miejsca ewakuacji.

Warto pamiętać

Bezpieczeństwo

- Podczas zagrożenia najważniejsze jest zdrowie i życie.
- Nie bądźcie obojętni na ludzkie potrzeby, szczególnie podczas zagrożeń - kogoś właśnie mogła spotkać tragedia życia.
- Warto ubezpieczyć wszystkich członków rodziny oraz dom.
- Podczas zagrożeń nie tylko ludzie są narażeni na niebezpieczeństwa. Zwracajcie uwagę na zwierzęta.
- Zawsze starajcie zachować spokój. Stres jest wrogiem racjonalnych decyzji.
- Polecenia wydawane przez służby lub osoby zarządzające ewakuacją (strażak, policjant, nauczyciel) należy zawsze traktować jako priorytetowe.
- Więcej informacji na temat zagrożeń występujących w Waszej okolicy należy szukać na stronach Powiatowych i Wojewódzkich Centrów Zarządzania Kryzysowego.
- Warto posiadać aplikację przesyłającą ostrzeżenia przed zagrożeniami np. Regionalny System Ostrzegania.

Wypełnianie Planów

- Plan nie jest dokumentem zamkniętym. Zakres jego treści należy uzupełniać według indywidualnych potrzeb.
- Wpisujcie jedynie niezbędne rzeczy.
- Wypełniajcie Plan drukowanymi literami, tak aby był czytelny.
- Plan warto włożyć w foliową koszulkę, aby nie zamókł.
- Każdy ma swoją kopię Rodzinnego planu ewakuacyjnego i Osobistego zestawu ewakuacyjnego.
- Dodatkowy Plan warto umieścić np. na lodówce albo przykleić do drzwi wejściowych od wewnętrznej strony.

Porady dotyczące zawartości Zestawu

- Włóżcie do swojego zestawu kopię Rodzinnego planu ewakuacyjnego oraz formularz Zestawu.
- Uzupełnijcie swój zestaw również o rzeczy, które poprawią humor najbliższym: słodczyce, kawa i herbata, ulubione przekąski.
- Jednorazowe stopery do uszu zabezpieczą przed hałasami z otoczenia, jak np. dźwięki syren czy rozmów i ułatwią spokojny sen.
- Nie wrzucajcie luzem do zestawu żadnych ostrych przedmiotów, jak np. nożyczki. Mogą one przedziurawić plecak oraz spowodować zranienie.

Rodzinny plan ewakuacyjny

Przed rozpoczęciem uzupełniania Planu zalecamy zapoznać się z Instrukcją wypełnienia i z innymi materiałami dostępnymi na stronie *informacjakryzysowa.pl*. Plan powinien być omówiony i wypełniony wspólnie przez całą rodzinę. Należy upewnić się czy informacje w nim zawarte są jednakowo jasne dla każdego członka rodziny.

Plan i Zestaw powinien być wcześniej przygotowany i „czekać” na zabranie w razie zaistnienia zagrożenia. W przypadku nagłego zdarzenia, jak pożar czy wyciek gazu, Zestaw może zostać zabrany jedynie, jeśli znajduje się na Waszej drodze ewakuacji. Jeśli musielibyście się po niego cofać, szukać go – kategorycznie tego nie róbcie! Niezwłocznie opuśćcie dom alarmując jednocześnie pozostałych mieszkańców. Jeśli ogłoszono ewakuację i macie czas, ale nie macie przygotowanego Zestawu, postarajcie się skompletować go przed wyjściem z domu.

Podczas ewakuacji najważniejsze jest zachowanie spokoju, opanowanie oraz przygotowany wcześniej plan działania. Rodzinny plan ewakuacyjny ma na celu przygotowanie Waszej rodziny do odpowiedniego zachowania podczas ewakuacji. Dzięki wspólnemu uzupełnianiu Planu, uświadomicie sobie różnicę między ucieczką w ewakuacją, która jest działaniem zorganizowanym. W tym momencie możecie zacząć wypełniać wasz Rodzinny plan ewakuacyjny, wspierając się uwagami zawartymi w poniższej instrukcji.

Poniżej znajdują się wyjaśnienia zagadnień ujętych w Planie.

„1. Nazywamy się”

Metryczka z podstawowymi informacjami na temat miejsca zamieszkania i domowników. Jeśli zostaniecie rozdzieleni, informacje przekazane służbom mogą znacznie pomóc w poszukiwaniu członków Waszej rodziny. Dopiszcie kim dana osoba dla was jest.

Tutaj znajduje się także przypomnienie o konieczności systematycznych aktualizacji Planu i sprawdzeniu zawartości apteczki - przynajmniej raz do roku.

„2. Na wieść o zagrożeniu”

Kiedy jesteście rozdzieleni, słuchajcie tego samego źródła informacji, najlepiej lokalnego. Ułatwi to odnalezienie się. Warto też ustalić czy ktoś z Waszego otoczenia może pomóc Wam podczas zdarzenia (np. sąsiad, przyjaciel rodziny, bądź członek rodziny niemieszkający z wami). Pomyślcie również o osobach chorych bądź samotnych w Waszej okolicy, które mogą potrzebować pomocy.

„3. Ewakuacja”

Ta część zawiera listę czynności, których celem jest zabezpieczenie rodziny i domu lub mieszkania podczas ewakuacji. Szczególnie ważnym elementem jest określenie osób odpowiedzialnych za każdą czynność. Jednocześnie warto, aby wszyscy domownicy wiedzieli jak zabezpieczyć cały dom np. w sytuacji gdy w domu jest tylko jedna osoba. Pozwoli to na zaoszczędzenie czasu oraz uniknięcie niepotrzebnego stresu podczas ewakuacji. Ujęte są tu wszystkie niezbędne, logistyczne elementy ewakuacji.

Nasz Punkt zbiórki – jest to wcześniej ustalone miejsce spotkania w sytuacji ewakuacji.

„4. Ważne telefony”

W czasie trwania ewakuacji baterie telefonów mogą się rozładować, a ładowanie może być utrudnione. Warto mieć zapisane najważniejsze numery do służb, instytucji oraz członków rodziny. Dzwoniąc do służb oraz innych instytucji przemyślcie wcześniej, co i w jakim celu chcecie przekazać. Pamiętajcie – rozmowę zawsze kończy dyspozytor.

„5. Dodatkowe ważne informacje”

W tym punkcie należy wypisać wszystkie najistotniejsze indywidualne potrzeby domowników – to, jakie mają alergie, choroby, informacje o zwierzętach oraz inne uwarunkowania. Informacje te mogą być przydatne dla ratowników oraz innych służb.

Osobisty zestaw ewakuacyjny

Przedmioty ujęte w Osobistym zestawie ewakuacyjnym zostały ograniczone do niezbędnego minimum, w celu zmniejszenia ciężaru oraz całościowej ceny. Pamiętajcie, że należy uzupełnić go pod kątem indywidualnych potrzeb, jak np. przewlekłe choroby, alergie czy inne szczególne potrzeby. W ten sposób zebrany zestaw będzie w stanie zapewnić wam komfort podczas każdego rodzaju ewakuacji.

„A. Spakowany wcześniej plecak/torba, zawierający niezbędne wyposażenie”

„Prowiant i woda”

Przygotowany wcześniej zestaw żywności nadającej się do długotrwałego przechowywania w ilości, która wystarczy na dobę. Wybierzcie produkty, które Wam smakują oraz są wysokokaloryczne. Według norm żywieniowych dorosły człowiek powinien pić od 1,5 do 3 litrów wody dziennie. Najlepiej jeśli woda jest zapakowana hermetycznie.

Należy przynajmniej raz w roku sprawdzić, czy zapasy nie przekraczają terminu przydatności do spożycia i w razie potrzeby wymienić zgromadzone produkty.

„Higiena”

Podstawowe przybory do higieny osobistej pozwolą zachować komfort oraz uniknąć chorób. Ich brak może być dotkliwy zarówno dla was, jak i dla waszego otoczenia.

„Ubrania na zmianę”

Dobrą zasadą jest spakowanie cieplejszej odzieży, jednak nie należy przesadzić z liczbą ubrań. Najlepiej wcześniej przygotować rzeczy, których nie używacie na co dzień. Te ubrania możesz bez żalu zapakować na stałe do Zestawu.

„Dokumenty”

Warto przygotować teczkę zawierającą kopie wszystkich aktualnych dokumentów. Rozwiązanie to przydaje się również w życiu codziennym. Dobrą metodą jest zgromadzenie ich na pamięci USB zabezpieczonej hasłem, co uchroni Wasze dane przed odczytaniem przez niepowołane osoby.

„B. Jeżeli masz czas, spróbuj zabrać z domu”

Dotyczy sytuacji, w których macie czas na przygotowanie się i zabranie dodatkowych rzeczy. Zestaw B skompletujcie, jeśli wcześniej otrzymacie informację o planowanej ewakuacji i dzięki temu będziecie mogli uzupełnić zestaw o dodatkowe rzeczy przed opuszczeniem budynku.

Notatki

O Centrum Informacji Kryzysowej

Centrum Informacji Kryzysowej (CIK) działa w Centrum Badań Kosmicznych Polskiej Akademii Nauk. Celem CIK jest zwiększanie efektywności działań w sferze zarządzania kryzysowego i ratownictwa. Centrum zapewnia wsparcie eksperckie w zakresie wykorzystania danych geoprzestrzennych i satelitarnych oraz testuje użyteczność pre-operacyjnych rozwiązań technicznych.

Od autorów

Niniejsza praca stanowi próbę uzupełnienia polskiego systemu zarządzania kryzysowego poprzez dostarczenie narzędzia wspierającego mieszkańców w przygotowaniu się na wypadek ewakuacji.

Centrum Informacji Kryzysowej stara się przyczynić do rozwijania kultury bezpieczeństwa i upowszechniania w Polsce światowych dobrych praktyk w tej dziedzinie. Dlatego prace nad Rodzinnym planem ewakuacyjnym rozpoczęto szeroką analizą sposobów komunikacji instytucji rządowych zarządzających bezpieczeństwem z obywatelami. Przedmiotami tej analizy były kraje, których językiem urzędowym jest język angielski lub takie, które opublikowały oficjalne materiały dotyczące badanego obszaru w tymże języku. Badanie przeprowadzono poprzez przeszukanie stron internetowych odpowiednich organizacji. Oceniano między innymi łatwość dotarcia do informacji, ich kompletność i przystępność. W efekcie wyłoniono czterech liderów skutecznej komunikacji: USA, Niemcy, Nową Zelandię i Kanadę. Następnie poddano głębszej analizie publikowane przez nich opracowania, zidentyfikowano dobre praktyki i sformułowano rekomendacje wdrożeniowe. Następnie rekomendacje te zestawiono z polskim systemem zarządzania kryzysowego w celu identyfikacji potencjalnych luk w badanym obszarze komunikacji i edukacji społeczeństwa.

Przyczyn potencjalnej ewakuacji może być wiele. Informacje na ich temat są publikowane przez podmioty polskiego systemu zarządzania kryzysowego. Dlatego w celu poszerzenia wiedzy na temat konkretnych zagrożeń polecamy czytelnikowi odwiedzić strony internetowe Rządowego Centrum Bezpieczeństwa bądź powiatowych i wojewódzkich Centrów Zarządzania Kryzysowego. Uznaliśmy za właściwe nie zgłębiać przyczyn potencjalnej ewakuacji, a jedynie ułatwić i usprawnić jej proces, starając się aby dla uczestników stała się ona wydarzeniem w jak najmniejszym stopniu trudnym i traumatycznym.

Instrukcja w zwartej formie wprowadza w temat oraz tłumaczy formę i treść **Rodzinnego planu ewakuacyjnego**. Szablon planu jest jedynie półproduktem i tylko Państwo możecie uzupełnić go tak, by był użyteczny. Jednocześnie chcemy Państwu przypomnieć wagę samego procesu „przygotowywania się” i korzyści płynące z faktu „bycia przygotowanym”.

Mamy szczerą nadzieję, że nie będą Państwo nigdy zmuszeni do skorzystania z Planu. Wierzymy jednak, że samo wypełnienie go przyczyni się do poprawy Państwa bezpieczeństwa i komfortu w razie takiej potrzeby.

Zespół Centrum Informacji Kryzysowej